29/05/2022

Η Παναγιά και η Κωνσταντινούπολη

/ Επικαιρότητα

Από την ίδρυσή της, η Κωνσταντινούπολη είναι αφιερωμένη στην Παναγία και η ιστορία της είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την Θεοτόκο. Ναοί αφιερωμένοι στη Χάρη Της, και θαυματουργές εικόνες της Παναγίας διατηρούνται αναλλοίωτοι στο χρόνο και αφηγούνται την ιστορία της Πόλης.

- Της Δέσποινας Σωτηρίου

Η Πλατυτέρα, όπως δεσπόζει πάνω από το Ιερό της Αγίας Τράπεζας κρατά υπό την Σκέπη της την Βασιλεύουσα.

Πάνω από το Ιερό της Εκκλησίας των Εκκλησιών επί αιώνες φυλάττει τον ναό που της αφιέρωσε ο Ιουστινιανός και την Πόλη που της προσέφερε ο Μέγας Κωνσταντίνος.

«Η Παναγιά είναι δικαιωματικά προστάτιδα της Πόλης των Πόλεων». Γι’ αυτό και

οι εκκλησίες της Βασιλευούσας που είναι αφιερωμένες σ’ αυτήν, αλλά και πολλές άλλες, προστατεύονται από θαυματουργές εικόνες της, ενώ οι θρύλοι ακολουθούν ναούς και εικονίσματα.

Το Αγίασμα της Παναγίας της Μπαλουκλιώτισσας ή Ζωοδόχου Πηγής της Κωνσταντινούπολης

Με το όνομα αυτό αναφέρονται είτε εικόνα της Θεοτόκου είτε ναός αφιερωμένος σ’ αυτή. Η παράδοση δημιουργήθηκε στην Κωνσταντινούπολη στον τόπο όπου υπάρχει ο ναός Παναγία του Μπαλουκλί ή Ζωοδόχος Πηγή του Μπαλουκλί.

Η Ζωοδόχος Πηγή στο Μπαλουκλί της Κωνσταντινούπολης

Σύμφωνα με την επικρατέστερη παράδοση, δυτικά της βυζαντινής Κωνσταντινούπολης, σε μια καταπράσινη περιοχή με πολλές πηγές και ρυάκια με γάργαρα νερά όπου αφθονούσαν τα ψάρια, έρχονταν οι αυτοκράτορες για λίγη ξεκούραση την άνοιξη να απολαύσουν τα μαγευτικά της χρώματα. Γύρω στο 450μ.Χ. ένας στρατιώτης, ο Λέων, περνώντας από την περιοχή άκουσε έναν τυφλό να ζητά νερό. Ο Λέων, κοντοστάθηκε να βοηθήσει και, ενώ προβληματιζόταν πού να βρει νερό, άκουσε μια γλυκιά γυναικεία φωνή να του υποδεικνύει μιαν κοντινή πηγή χωρίς όμως να βλέπει καμία γυναίκα. Παραξενεμένος προχώρησε, βρήκε την πηγή και έφερε νερό στον τυφλό. Ο τυφλός αφού ήπιε, έβαλε λίγο στο πρόσωπό του να δροσιστεί και, ω του θαύματος, ανέβλεψε! Ο Λέων έμεινε απορημένος και κατάπληκτος στην αρχή, αλλά γρήγορα κατάλαβε πως η φωνή και το θαύμα που ακολούθησε ήταν έργο της Παναγίας.

Όταν μετά από λίγα χρόνια ο απλός στρατιώτης έγινε ο τρανός αυτοκράτορας Λέων ο Μέγας, έκτισε στην περιοχή μεγαλόπρεπο ναό προς τιμή της Θεοτόκου και τον ονόμασε «Πηγή». Φρόντισε ιδιαίτερα τη θαυματουργή πηγή που έγινε πια το αγίασμα του ναού. Η χάρις της Παναγίας και η θαυματουργός επίδραση του αγιάσματός της κατέστησαν σύντομα το ναό μεγάλο προσκυνηματικό κέντρο.

Τον ένατο αιώνα ο υμνογράφος Ιωσήφ συνέθεσε ειδικό ύμνο προς τη Θεοτόκο που τον ονόμασε «Ζωοδόχος Πηγή». Έκτοτε επεκράτησε και το προσωνύμιο αυτό για την Παναγία. Σε ανάμνηση των εγκαινίων του ναού η Ορθόδοξη Εκκλησία καθιέρωσε γιορτή την Παρασκευή της Διακαινησίμου.

Το 559 ο Αυτοκράτορας Ιουστινιανός, θεραπευμένος από λιθίαση κάνοντας χρήση του νερού της Πηγής, ανακαίνισε το ναό και έκτισε γύρω του ανδρικό μοναστήρι με υλικά που είχαν περισσέψει από την Αγιά Σοφιά. Ο ναός καταστράφηκε και ανοικοδομήθηκε πολλές φορές. Η πέμπτη και τελευταία φορά ανοικοδόμησής του

ήταν 1830. Στην αυλή του ναού θάβονται οι Οικουμενικοί Πατριάρχες.

Ο ναός αποκαλείται συνήθως «Παναγία Μπαλουκλί». Το επίθετο είναι τούρκικο και προέρχεται από τη λέξη μπαλούκ που σημαίνει ψάρι. Σύμφωνα με την παράδοση όταν η Πόλη έπεσε στα χέρια των Τούρκων, η είδηση έφτασε στον ηγούμενο του μοναστηριού καθώς τηγάνιζε ψάρια. Ο ηγούμενος δεν μπορούσε να πιστέψει πως η Παναγιά επέτρεψε να πέσει η πόλη της στα χέρια των αλλοθρήσκων και είπε: «Μόνο αν αυτά τα μισοτηγανισμένα ψάρια ζωντανέψουν θα το πιστέψω». Αμέσως τα ψάρια πετάχτηκαν από το τηγάνι, έπεσαν στο νερό του αγιάσματος και κολυμπούσαν. Μέχρι σήμερα, σύμφωνα με την παράδοση, επτά ψάρια, που φαίνονται σαν μισοτιγανισμένα, κολυμπούν στο αγίασμα της Παναγίας της Μπαλουκλιώτισσας ή Ζωοδόχου Πηγής της Κωνσταντινούπολης!

Στον Πατριαρχικό Ναό

Στον πατριαρχικό ναό του Αγίου Γεωργίου από το 1601 όπου μεταφέρθηκε το Κέντρο της Ορθοδοξίας και του Γένους, δύο Παναγιές θαυματουργές το προστατεύουν και δέχονται τις παρακλήσεις των πιστών.

Η ψηφιδωτή εικόνα της Παμμακαρίστου του 12ου αιώνα ήταν η προστάτιδα εικόνα της Ιεράς Μονής Παμμακαρίστου, όπου είχε εγκατασταθεί το Πατριαρχείο έπειτα από πολλές περιπέτειες..

Από το 1601 που εγκαταστάθηκε το Πατριαρχείο στο Φανάρι, η εικόνα της

βρίσκεται στον ναό του Αγίου Γεωργίου, στο δεξιό κλίτος, λίγα μέτρα αριστερά του ιστορικού τέμπλου. Απέναντι ακριβώς στο αριστερό κλίτος η φορητή, επίσης θαυματουργή, Παναγία της Φανερωμένης της Κυζίκου του 12ου αιώνος, την οποία ευλαβούνται όλοι οι Μικρασιάτες ειδικά.

Πάνω από το Φανάρι και πλάι στη Μεγάλη του Γένους Σχολή βρίσκεται η Παναγιά η Μουχλιώτισσα με την βυζαντινή εικόνα της και τον θαυμάσιο ναό και η Παναγιά των Βλαχερνών, στο Αγίασμα μέσα από το οποίο αναδύθηκε το άσμα των ασμάτων για την υπεραγία Θεοτόκο. Μέσα σε έναν μοναδικό σε κάλλος και αρχιτεκτονική ναό που τον έκαψαν οι Σταυροφόροι, χιλιάδες πιστοί υπό τον Πατριάρχη Σέργιο και τον πρωθυπουργό Βώνο, λέει η παράδοση, ότι έψαλαν το «τη υπερμάχω Στρατηγώ τα νικητήρια», το οποίο μόλις είχαν εμπνευστεί, ευχαριστώντας την Παναγιά που έσωσε με την παρουσία της την Κωνσταντινούπολη από τους Αβάρους τον 7ο μ.Χ. αιώνα.

Ιστορικό είναι επίσης το αγίασμα της Θεοτόκου Βεφά, ενώ μια εξίσου θαυματουργή βυζαντινή εικόνα της Παναγίας βρίσκεται στον ιερό ναό Αγίας Τριάδος της Σχολής στην Χάλκη. Είναι η Παναγιά της Παυσολύπης, που καλεί κάθε Ρωμιό να παύσει να λυπάται για το χθες και να κοιτάζει μπροστά, χωρίς όμως να το λησμονεί.

Όμως, οι Παναγίες της Κωνσταντινουπόλεως δεν σταματούν εδώ. Πολλές και ιστορικές καλύπτουν πολλούς αιώνες. Τα Εισόδια της Θεοτόκου στο Σταυροδρόμι, ο Ευαγγελισμός Προπόδων στα Ταταύλα, η Κοίμηση Διπλοκιονίου, καθώς και ο ναός των Γενεθλίων της Παναγίας Παλαιού Μπάνιου, επίσης στο Διπλοκιόνιο, ο Ευαγγελισμός στο Βαφεοχώρι, η Κοίμηση στο Νεοχώρι, η Παναγιά της Ελπίδος στο

Κοντοσκάλι, η Κοίμηση της Θεοτόκου εξ Μαρμάρων, το γενέθλιο της Θεοτόκου Βελιγραδίου, η Κοίμηση του Βαλίνου, η Παναγιά των Ουρανών Σαλματοβρουκίου, η Παναγιά Χαντσεργιώτισσα, η Παναγία της Σούδας.

Χάρις στο ενδιαφέρον του Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου που κατάφερε να ξεσηκώσει τις ψυχές πολλών ευπόρων Ελλήνων, αλλά και να προσεγγίσει τις καρδιές χιλιάδων Ρωμιών ανά τον κόσμο, τα τελευταία δέκα χρόνια έχουν αναστηλωθεί και συντηρηθεί πολλοί βυζαντινοί ναοί, προσκυνήματα και αγιάσματα, ενώ οι προσκυνηματικές επισκέψεις έχουν πολλαπλασιαστεί εντυπωσιακά. Η Θεοτόκος έβαλε και πάλι το χέρι της, ώστε να σωθεί κάθε τι που κρατά ζωντανή τη δική της Πόλη…